

NR. 3, OKTOBER 2018

ISSN 1891-0920

INNHold

Hva skjer i foreningen

- Neste medlemsmøte 3

Siden sist i Norge

- Nepalske trapper på Stovner 4
- Nepalsk folkedans på Sandvika Byfest 7

Siden sist i Nepal

- Verdens dyreste medisinske sopp 8
- Toppmøte mellom sju land i Kathmandu 9
- Sårbarhet for klimaendringer 10

Tema

- Mugum – et historisk handelssentrum 11

Forsidefoto: Kvinner som tresker for hånd i Mugum, nordvest i Nepal

Foto: Heidi Fjeld

Hamro Patrika (HP) sendes med e-post til medlemmer som har betalt kontingentn.

Med et nummers forsinkelse legges HP ut som et pdf fil på Norge-Nepal foreningens hjemmeside: www.norge-nepal.no.

Kontingenten betales til konto **6011.06.71221**.

Enkeltmedlem kr. 175, familie kr. 225, organisasjon kr. 350.

Usikker på om du har betalt kontingenten?

Kontakt leder Smita Malla: smitamalla@hotmail.com

HVA SKJER I FORENINGEN**Neste medlemsmøte:****Filmkveld med prisbelønt dokumentar****Tid: 12. november, kl. 18:00-20:00****Sted: Lillesalen på Chateau Neuf, Slemdalsveien 15, Majorstuen i Oslo**

Norge-Nepalforeningen har fått rettigheter til å vise den prisbelønte nepalske dokumentarfilmen «Sunakali» fra 2015.

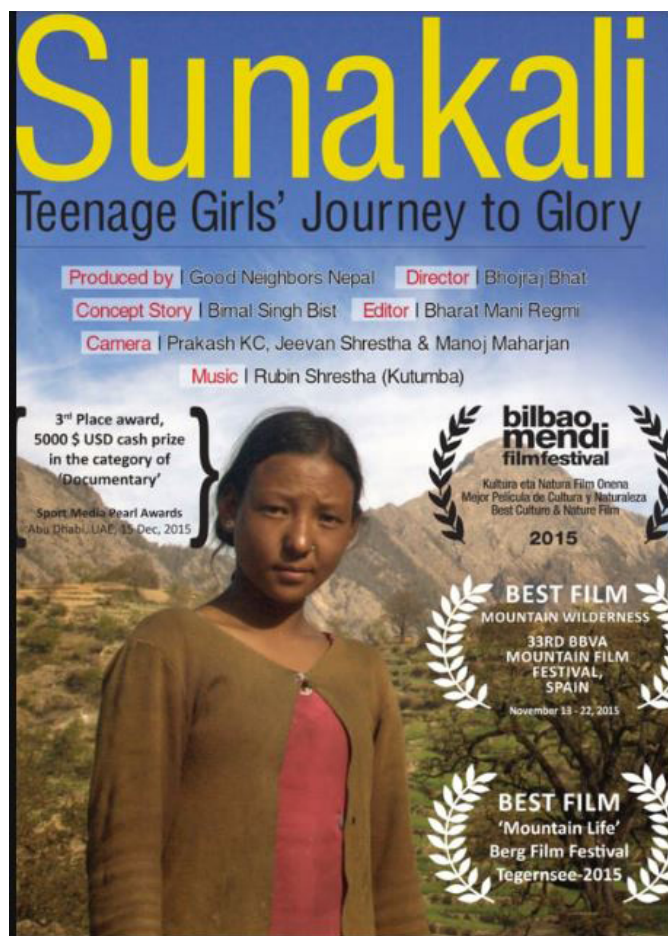
Filmen følger fotballjenta Sunakali, som sammen med flere jenter fra Mugu blir hun plukket ut til prosjektet Mugu Fotball Academy. Dette er det non-profit organisasjonen/initiativet Rara Foundation som står bak. Jentene får trening i fotball og bryter for første gang opp fra familien og landsbyen. De må lære seg å takle både motgang og seire. Så bærer det videre til flere nye og ukjente steder. Hjemkomsten blir også helt spesiell. «Sunakali» er en interessant og rørende film, og som også etterlater seerne med noen spørsmål. Hva gjør jentene videre og hvor er de i dag?

Produksjonsselskapet Good Neighbours Nepal og regissør Bhojraj Bhat står bak filmen, som har fått flere priser, blant annet pris for beste kultur- og naturfilm ved Bilbao Mendi Filmfestival. Best Film Mountain Wilderness ved Fjellfilmfestivalen i Spania og Beste dokumentarfilm ved den 7. Fotballfilmfestivalen i Brasil.

I Hamro Patrika nr. 2, 2018 skrev vi om fotball-laget fra Mugu som deltok på fotballturnering for ungdom i San Sebastian i Spania. I dette nummeret kan du lese om det avsidesliggende Mugu, distriktet nord-vest i Nepal, på side 11.

Foreløpig program for filmkvelden:

- Introduksjon om Mugu v/Heidi Fjeld

DOKUMENTARFILMEN SUNAKALI: Filmen har vunnet priser på festivaler over hele verden.

- Filmvisning (1 time)
- Kaffe, snacks og samtale etter filmen
- Samtale med nepalske studenter som nylig har vært på forskningsopphold i Mugu

Norge-Nepalforeningen samarbeider med Indologisk studentforening om dette arrangementet.

SIDEN SIST I NORGE**Nepalske trapper på Stovner****Tekst og foto: Marit Bakke**

Stovnertårnet er blant 19 nominerte til Oslo bys arkitekturpris for 2018. Prisen deles ut i Oslo rådhus den 23. oktober. Snart får Stovner enda en attraksjon.

I sommer har nepalesere arbeidet med å bygge trapper i Liabakken, en tidligere hoppbakke. På Norge-Nepalforeningens medlemsmøte den 5. juni fortalte Arne Fagerlie om prosjektet 'Liabakken' som Seniorgutta i Høybråten og Stovner Idrettslag (HISL) har tatt initiativet til (se Hamro Patrika nr. 2, 2018). Den 25. august inviterte gutta og Norge-Nepalforeningen (NNF) til en uformell sammenkomst på Liastua. Der fortalte Arne Fagerlie om prosjektets bakgrunn, om hvor langt det var kommet og planene videre. Styreleder i NNF, Smita Malla, fortalte om foreningen og at styret var veldig glad for samarbeidet med HISL.

Opprinnelig hadde åtte nepalesere arbeidet i bakken, nå var de fire: Lhakpa Tamang og Finjo Sherpa fra Khunde, og Purna Bahadur Magar og Mekh Bahadur Magar fra Okhaldhunga.

Fra venstre: Purna Bahadur Magar, Lhakpa Tamang, Finjo Sherpa, Mekh Bahadur Magar, Arne Fagerlie.

Omkring 50 mennesker hadde kommet til Liastua. (Foto: Lise Bjerke)

Etter orienteringen gikk vi så langt opp som trappene var ferdige, mens en engasjert Arne Fagerlie viste og fortalte. Da vi kom ned igjen til Liastua, spiste vi deilig nepalsk mat som var laget av Saraswoti Shrestha og Roshani Dhaubanjari. Og så spilte Bodh Raj Khanal og Yogendra Gurung opp til dans.

Trappene blir ferdige i løpet av høsten. Gutta håper å få kronprins Haakon til å foreta den offisielle åpningen, så datoen avhenger av når han kan. Norge-Nepalforeningen vil gi beskjed med epost og på Facebook.

Fra venstre: Smita Malla (styreleder-NNF), Purna Bahadur Magar, Lhakpa Tamang, Mekh Bahadur Magar, Marit Bakke, Finjo Sherpa, Kari Jansson (styremedlem-NNF). (Foto: Lise Bjerke)

SIDEN SIST I NORGE

Omkring halve trappa er ferdig. Foran ligger heller som skal fraktes opp i bakken med helikopter.

SIDEN SIST I NORGE

Vakre trapper.

Utsikten fra bakken mot Groduddalen.

God stemning på Liastua.

SIDEN SIST I NORGE**Nepalsk folkedans på Sandvika Byfest****Tekst: Smita Malla**

Dansere fra den nepalske skolen på Romsås optrådte med nepalsk folkedans 23. august under Sandvika Byfest. Både barn og voksne deltok. Sandvika Byfest er et årlig arrangement. Det er organisert som en forening av

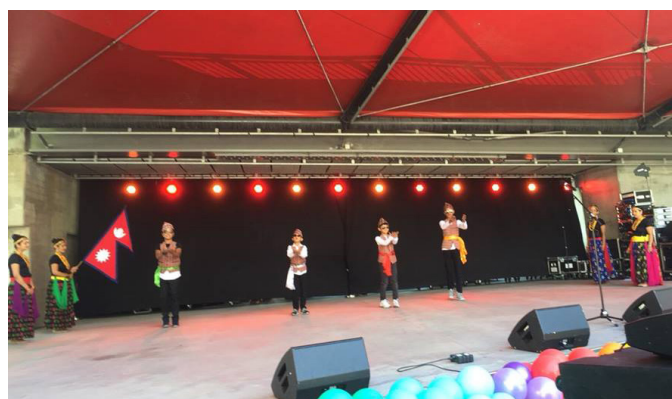
handelsnæringen i Sandvika, Sandvika Vel, Bærum kommune og kulturlivet i Bærum. Formålet er å utvikle stolthet og tilhørighet til byen og realisere Sandvika som levende kulturby.

(Gutter) Foran fra venstre: Alexander Malla, Lukas Thapa, Sarkar KC og Robin Rana. (Back) fra venstre: Aradhana Kafle, Malina Thapa, Sangita Thapa og Rita Gurung. (Foto: Nagina Malla)

Fra venstre: Malina Thapa, Sangita Thapa, Aradhana Kafle, og Rita Gurung. (Foto: Nagina Malla)

Opptreden med folkedans i festivalen. (Foto: Nagina Malla)

SIDEN SIST I NEPAL**Verdens dyreste medisinske sopp**

Den blir kalt Himalayas Viagra, men brukes også for å kurere anemi, bryst- og lunge infeksjoner, tuberkulose, Hepatit B, og nyre- og leversykdommer.

Yarsagumba, en vekst som vokser i Mugu-området i Nepal, er mer verdt enn gull. Den kan bare plukkes i 3000-5000 meters høyde i Himalaya og er verdens dyreste medisinske sopp. Prisen i det kinesiske markedet kan komme opp i mer enn 100 dollar pr. gram, skriver Kathmandu Post.

I sesongen i juni-juli samler tusener av mennesker fra landsbyene i distriktet seg i høylandet med telt, kjøkken og tepper, for å plukke soppen, som ofte ligger skjult i bakken. I følge det lokale Forest Office i Mugu, høstes rundt 200 kilo årlig. Men, bare 10-15 kg av dette blir solgt i Nepal. Resten blir eksportert til Tibet, sier en selger til Kathmandu Post.

Ettersom de som selger yarsa må levere grundig dokumentasjon om handelen og betale 250.000 rupi i skatt pr. kg av soppen, er de motvillige til å innordne seg i det lovlige systemet.

Mer enn 150 kg yarsa smugles årlig til Tibet, hevder en ansatt ved Forest Office.

Men, selv om problemet med smugling er stort, er det stadig flere som selger den ettertraktede soppen gjennom lovlige kanaler. Det sier Santosh Kumar Jha, sjef for skogdivisjonen, til Kathmandu Post.

Kilder: Kathmandu Post, 29. August, 2018 og BBC News
Foto: Ekantipur/Kathmandu Post

SIDEN SIST I NEPAL**Toppmøte mellom sju land i Kathmandu**

Det fjerde toppmøtet i Bengal-initiativet for multisektorielt teknisk og økonomisk samarbeid (BIMSTEC) ble avholdt i Kathmandu 30.-31. august. De syv landene Bangladesh, Bhutan, India, Myanmar, Nepal, Sri Lanka og Thailand er medlemmer av toppmøtet. Hovedformålet med BIMSTEC er bilateralt, regionalt eller multilateralt samarbeid mellom medlemslandene.

Nettstedet New Spotlight betegner toppmøtet som vellykket. Det er første gang Nepal er vertskap. Noe av det viktigste å oppnå med møtet var å bli enige om å etablere grenseoverskridende energihandel som et forsøk på å bygge tettere forbindelser mellom medlemslandene. Nepals utenriksminister kalte avtalen om å etablere et regionalt el-nett for en viktig milepæl for BIMSTEC-toppmøtet.

Nepali Times skriver at dette kan bli viktig for Nepal med sitt vannkraftpotensial, men stiller samtidig spørsmål ved om Nepal vil komme godt ut av dette. Et premiss vil, i følge nettstedet, være at BIMSTEC klarer å se stort på det og forbi bilaterale interessekonflikter, og at Nepals energiavtaler med for eksempel Kina ikke settes på spill.

Kilder: New Spotlight, 8. september 2018 og Nepali Times, 31. august. 2018

Foto: Monika Deupala

Sårbarhet for klimaendringer

Jordbruksnæringen, som 60% av Nepals befolkning er avhengig av, er svært utsatt for temperaturøkninger, ekstremvær og erosjon, for klimaendringene og effektene av dem i det hele tatt. Nepal står får en minimal andel av det globale CO₂-utslippet, men er blant landene som er mest sårbare for effektene.

Myndighetene i Nepal har med National Adaptation Plan of Action, Local Adaptation Plan of Action and the Climate Change Policy 2011 målsetninger om å minimere de store tapene.

Men, hvis flom, jordras, tørke, skogbrann og epidemier skal kunne forebygges, må i alle fall tre departementer samarbeide, skriver Rabi Wenju, forsker ved Institute of Social and Environmental Transitions i Nepal i Kathmandu Post. Nepal's Office of Auditor General må involvere seg, i tillegg til The ministry of Forest, som nå er slått sammen med The Ministry of Population and Environment.

Wenju har gått gjennom de pågående klimaprogrammene, og peker på hvor viktig det er å se klima, miljø, økonomi og utvikling i sammenheng.

Nepal trenger også støtte fra I-land, både når det gjelder finansiering, teknolog og kunnskap for å tilpasse seg og følge en karbonnøytral vei.

Kilder: Kathmandu Post, 5.oktober, 2018.

Foto: Ragnhild Krogvig Karlsen

TEMA: MUGUM I MUGU**Mugum – et historisk handelssentrum**

Tekst og foto: Heidi Fjeld, styremedlem i NNF og førsteamanuensis ved Institutt for helse og samfunn, UiO.

MANGRI: Inngangen til Mangri.

Preget av omfattende fattigdom, manglende tilgang til mat, dårlig helse og svært høy dødelighet, har Mugu lenge vært et sted hvor staten i liten grad har vært tilstede. I 2013 åpnet en vei fra Jumla til Gamgadhi, distrikthovedstaden. Tilgangen på mat ble mer stabil og prisen, særlig på ris, gikk endelig ned. I høst var monsunen spesielt kraftig, noe som forårsaket jordras og stengte veien, og igjen er Mugu rammet av en langvarig mattilgangskrise. Fremdeles er analfabetismen blant den høyeste og gjennomsnittlig levealder blant den laveste i Nepal, og mye arbeid gjenstår for å få til mer interesse for, og bedre utvikling i, distriktet.

Århunderer med handel

Mugudistriktet består av fire områder, hvorav Karmarong Mugum er det nordligste, med grense til Tibet. Befolkningen i Karmarong Mugum snakker en vest-tibetansk dialekt som ligner dialekter i Humla. De er buddhister av Nyingmapaskolen, og har en lang historie som handelsfolk. De drev

TEMA: MUGUM I MUGU

handel mellom Tibet i nord og Nepal i sør. Særlig den øverste landsbyen – Mugum, som distriktet har fått sitt navn fra – var et handelsenter i århundrene før Kinas okkupasjon av Tibet. I dag er Mugum landsby å regne som periferi, med flere dagers gange fra distriktssenteret. Men, historisk var dette sentrum i området, hvor nomader fra Tibet møtte folk fra sørlig områder av Nepal.

Ulv om høsten

I dag tar stien fra Gamgadhi til Mugum tre dager, eller litt kortere for raske lokale ben. Den går oppover på begge sider av Mugu Karnali-elven, godt hjulpet av eldre trebroer og nyere sveitsiske hengebroer. Veien nordover er en reise fra et kulturområde til et annet; fra hinduistiske nepalesiske Mugu til buddhistiske, tibetanske Karmarong og Mugum. Porten til den tibetanske verdenen her ligger i landsbyen Mangri, en dagsmarsj fra distriktssenteret. I Mangri dyrker folk bygg og mais, og lever tett på ulver, som særlig om høsten kommer ned fra fjellsidene og ut av skogene. I nitiden hver kveld i oktober-november kommer ulvene til kanten av maisåkeren og hyler til flokken sin på andre siden av dalen.

TETT PÅ ULV: Maisåker i Mangri.

TEMA: MUGUM I MUGU

DOLPO: Broen over til den harde Dolpo-ruta.

Great Himalayan Trail

En dagsmarsj videre kommer stien til stedet der de som skal til Dolpo krysser elven og fortsetter oppover ensidedal. Denne delen av stien er del av Great Himalayan Trail, den sagnomsuste trekkingruta som krysser Nepal. Mens veien til Dolpo har flere høye vanskelige pass, er stien videre til Mugum landsby relativt enkel, noe som også kan forklare stedets betydning i den lokale handelshistorien.

Etablerte nettverk

I følge lokale fortellinger var det kongen av Yartse som åpnet grensene for handel med Tibet for rundt 700 år siden. Mugum ligger kun tjue kilometer fra Tibet, og er av geografiske årsaker et naturlig sted å etablere et marked. Fordi Mugum også var et religiøst senter, med høyt respekterte religiøse familielinjer, fortsatte kongen å støtte Mugumfolk som da bygde opp omfattende handel mellom nord og sør. Handelen fulgte mønstre som vi kjenner fra andre nordlige grenseområder i Nepal, nemlig utveksling av salt fra nord og korn fra sør. I tillegg brakte nomadene ull, geiter, sauer og yak, skinn, smør og ost til Mugum, mens folk sørfra solgte tørkede grønnsaker, chili, sukker, samt klær, ting laget av tre, rep, jernverktøy og annet. Det var Mugumfolks rolle å selge disse varene videre, nordover og sørover, og slik sikret de seg en sentral rolle og inntekstkilder. Mens andre fra Karmarong jobbet som bærere, etablerte Mugumfolk et omfattende nettverk av faste handelspartnere i nord og sør, og utvekslingene var regulert slik at individer ikke handlet på egenhånd men var kontrollert av grupper.

TEMA: MUGUM I MUGU

HANDELSPARTNERE: Utsikt til Tibet fra Mugum

MUGUM: Mugum landsby i dag

TEMA: MUGUM I MUGU**Handelskaravane med Yak**

Markedet i Mugum var åpent helt frem til 1959/60, da grensen ble stengt. Stengingen var katastrofal for Mugum, som for andre handelsfolk - som kjøpte fra og solgte til tibetanere i nord. Det var en åpenbar grunn til at Mugumfolk drev med handel, selv om området ligger lavere og derfor er mindre karrig enn andre grenseområder, så er dalen så smal at de dyrkbare jordstykkene er for små og for få til å livnære hele landsbyen. De dyrket noe, og gjør det fremdeles, for det meste bygg og poteter, men det er på langt nær nok. Uten nok jord kunne de kanskje vært pastoralister, som mange av sine naboer, men beitemarksområdene er for langt unna til at det er mulig å drive dyrehold som avhenger av daglig melking. Mugumfolk er kjent for å ha mange yak som beiter høyt oppe i fjellet, men disse har blitt brukt til som transportdyr i handelskaravanene. Også i sommerhalvåret i dag gresser mange yak nord for landsbyen, og hver høst gjetes de sørover til vinterbeite.

Mytisk larvesopp ga rikdom

Fra 1960-tallet var det en omfattende og desperat fattigdom i Mugu, også i den nordlige delen.

DYRKERE: Med så liten innhøsting tresker kvinnene fremdeles for hånd.

TEMA: MUGUM I MUGU

GJETERE: unge menn betales for å gjete mange familiers dyr til vinterbeite.

Mugummarkedet hadde flyttet til Yartsema (Rongli) i Tibet, men ingen fikk krysse grensene. Folk manglet mat og de som hadde muligheter til det flyktet nedover eller ut av dalen, noe som forklarer den store bosetningen av Mugumfolk i Jumla i dag. For mange i Karmarong og ellers i Mugu varer denne desperate fattigdomsperioden fremdeles, men Mugum var heldig. I 2003 fant de yartsa gunbu - den verdifulle larvesoppen som vokser svært høyt og som har endret økonomien for mange lokalsamfunn i Himalaya og på det tibetanske platået på grunn av dens mytiske status i Kina. Siden 2007 har noen familier i Mugum tjent seg rike på salg av yartsa gunbu og ettersom grensen til Tibet, og da Kina, nå er åpen en gang i året har folk aktivert og videreutviklet de gamle handelsrelasjonene de hadde nordover.

Stolt og unik kultur

Utenfra virker landsbyene i Karmarong og Mugum kulturelt like: de snakker en veldig lik dialekt, de følger samme religiøse praksiser og autoriteter, de organiserer sine lokalsamfunn på samme vis. Samtidig er det et skarpt skille mellom Mugum og de andre landsbyene i Karmarong.

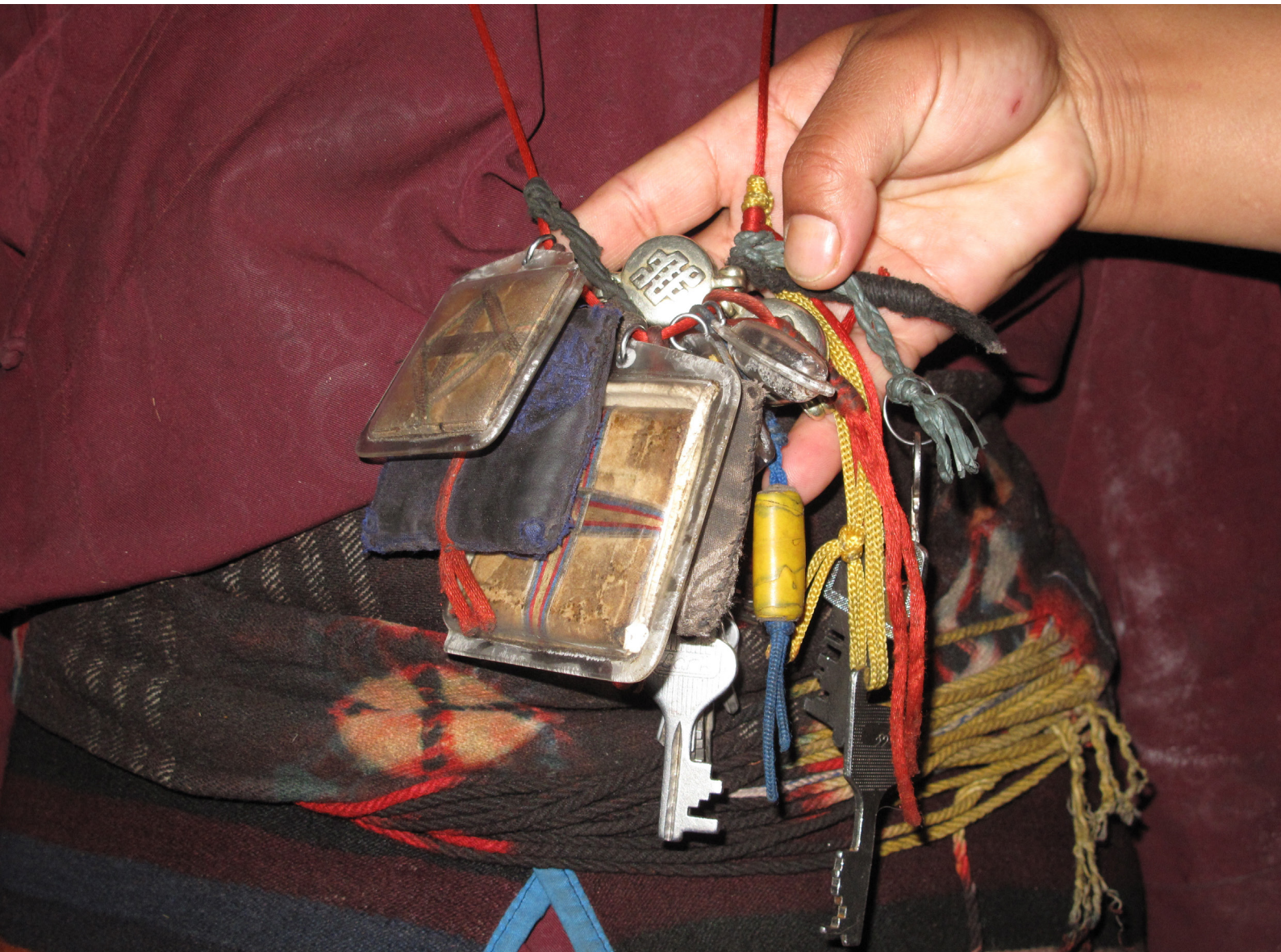
TEMA: MUGUM I MUGU

UNIK KLESDRAKT: Det batikkaktige trykket er av ukjent opprinnelse.

TEMA: MUGUM I MUGU

Mugumfolk foretrekker å gifte seg med andre fra samme landsby, de har en stolthet over egen historie og anses av andre å være det kulturelle og religiøse senteret i området. I Kathmandu har de sin egen velferdsforening og sitt eget kloster. Mugumfolk er kjent for unike klestradsjoner, som de blå og røde sjalene kvinnene bærer, et batikkaktig trykk som har ukjent opprinnelse.

LIVSHISTORIE: De aller fleste bærer amuletter under eller utenpå klærne, som et materielt uttrykk for egen livs- og sykdomshistorie.

Åndelig sentrum

Et fravær av statlige velferdstilbud strekker seg langt tilbake i tid. I mangel av fungerende helsepost og skole, har folk brukt de metodene de har tilgjengelig for å beskytte seg mot sykdom og andre farer. Amulettene er personlige og forteller en historie.

I denne landsbyen som nå huser ca. 100 hushold er det tretten såkalte private klostre; hushold med anerkjente religiøse linjer som bistår med rituelle tjenester i og utenfor Mugum. De private klostrene, sammen med andre velstående handelsfolk, bringer også høyt verdsatte lamaer til området, noe som gir velsignelse til folk og lokale klostre, men også status til de velstående.

TEMA: MUGUM I MUGU

VELSIGNER FOLK OG KLOSTRE: I 2017 gikk noen familier sammen om å invitere Pema Rigtsal Rinpoche til å gi forelesninger til legfolk og eksperter fra Karmarong og Mugum. Hans helikopter var forsinket, men her kommer det endelig til syne på himmelen over oss.

Vi sees 12. november!

Medlemsmøte med visning av dokumentarfilmen Sunakali

DOKUMENTARFLIM FRA NEPAL: I den nepalske dokumentarfilmen legger Sunkali og de andre jentene fra Mugu av gårde på en flere dagers mars mot Humla for å spille fotballkamp mot et annet lag for første gang.